

Ruská literatura, kultura a dějiny

I. Ruská literatura

U těchto okruhů se předpokládá schopnost zasadit ruský literární vývoj do širších dějinných a společenských souvislostí ruské a evropské historie a kultury. Uváděné autory v okruzích je třeba chápat jako uzlové body výkladu – nejedná se tedy o jejich vyčerpávající výčet. Ke zkoušce je třeba přinést seznam samostatné četby.

1. Literatura Kyjevské Rusi, doby údělných knížectví a mongolské nadvlády (vymezení jednotlivých období a významné literární památky); Slovo o pluku Igorově a jeho pozice v rámci staroruské literatury.
2. Literatura 16. a 17. století (charakteristika a hlavní literární památky); Simeon Polockij a protopop Avvakum jako nejvýznamnější autoři 17. století.
3. Periodizace ruské literatury 18. století. Rysy klasicistní poetiky. Představitelé ruského klasicismu: Tredjakovskij, Lomonosov, Kantěmir, Sumarokov a jejich nejvýznamnější díla.
4. Tzv. demokratická literatura 2. poloviny 18. století. Satira, komedie a komická opera – Ablesimov, Fonvizin, Krylov. Satirické časopisy – Kateřina II, Novikov, Krylov. Próza druhé poloviny 18. století – Emin, Čulkov.
5. Hlavní rysy sentimentalismu jako literárního směru. Hlavní představitelé: Děržavin, Radiščev, Karamzin, jejich význam pro vývoj ruské literatury a jejich hlavní díla.
6. Ruská kultura a literatura na počátku 19. století, počátky romantismu. Hlavní rysy ruského romantismu – žánry, témata. Práce Žukovského, Baťušкова, Rylejeva, Bestuževa-Marlinského. Básníci Puškinské plejády (Vjazemskij, Jazykov, Dělvig).
7. Puškin a Lermontov jako dva hlavní představitelé ruského romantismu.
8. Naturální škola v ruské literatuře. Význam teoretických názorů V. G. Bělinského. Přejít od romantismu k realistickým principům tvorby. Hlavní sbírky, almanachy a časopisy. N. V. Gogol – život, tvorba, význam. Spisovatelé mimo naturální školu (Odojevskij, Senkovskij).
9. Formování kritického realismu v ruské literatuře. Přejít od naturální školy ke kritickému realismu. Změny v žánrové struktuře ruské literatury (povídka, román). Počátky a významná díla (do konce 50. let) Dostojevského, Turgeněva, Lva Tolstého, Gončarova, Gercena, Někrasova, Ostrovského. Význam poezie Ťutčeva a Feta.
10. Vyvrcholení ruského realismu. Ruský román ve své klasické podobě. Vrcholná díla Dostojevského, Tolstého, Turgeněva, Gončarova. Dílo Saltykova-Ščedrina, Leskova.
11. Ústup realismu, žánrové proměny literatury v 80. letech 19. století (tendence ke kratším prozaickým útvarům), prvky naturalismu v ruské próze, dekadentní prvky v literatuře, pozdní tvorba Tolstoj, dílo Korolenka, Čechov – život a dílo.
12. Symbolismus v ruské literatuře. Počátky ruského symbolismu. Synkretismus umění, symbolistické časopisy a sborníky. Hlavní rysy symbolismu jako literárního směru. Význam V. Solovjova jako filozofa a básníka. Mladší a starší symbolisté. Dílo Merežkovského, poezie Bělého, Bloka, Brjusova, V. Ivanova, Balmonta.
13. Modernismus v ruské próze přelomu 19. a 20. století. Hlavní témata a žánry dobové ruské prózy. Zájem o „nitro“ člověka. Dílo Bunina, Gorkého, F. Sologuba, Arcybaševa, Remizova, Andrejeva, Brjusova.
14. Ústup symbolismu a reakce na něj. Akméismus jako literární směr. Hlavní rysy akméismu. Cech básníků. Dílo Achmatovové, Gumiljova a Mandelštama.
15. Futurismus v ruské literatuře. Teoretické základy tvorby futuristů, program futurismu. Dílo Majakovského, Chlebnikova a dalších futuristů. Spojení futurismu s OBERIU.

16. 20. léta 20. století v ruské literatuře – reakce na nové poměry, doznívání stříbrného věku, satira, různá literární uskupení, hlavní představitelé (Zamjatin, Zoščenko, Platonov, Jesenin, Grin).
17. Nástup socialistického realismu a situace v literatuře ve 30. letech 20. století. Klíčoví autoři té doby (Šolochov, Bulgakov, Švarc, pozdní dílo Gorkého). Ruská literatura za války.
18. Literatura v době pozdního stalinismu a doby tání. Společenské proměny a literatura (Pasternak, Paustovskij. Téma války, stalinismu a GULAGu v literatuře („důstojnická próza“, Solženicyn, Šalamov, Grossman).
19. Oficiální literatura 60.-80. let – próza (vesnická próza, včetně mytologické; Rasputin, Šukšin, Trifonov, Ajtmatov); drama (Radzinskij, Gorin); poezie (Jevtušenko, Rožděstvenskij).
20. Tři vlny ruské emigrace, ruská literatura mimo Rusko, centra ruské emigrace, témata, hlavní představitelé (Bunin, Cvetajeva, Nabokov, Vojnovič, Solženicyn, Brodskij, Dvlatov).
21. Literární underground 60.-80. let 20. století a ruský postmodernismus (Lianozovská škola, konceptualismus, aféra almanachu Metropol, Prigov, Veněditk Jerofejev, Bitov, Sokolov, Limonov).
22. Perestrojka a 90. leta 20. století v literatuře: fenomén navrácené literatury, specifika období a hlavní představitelé (Petruševskaja, Pelevin, Tolstaja, Viktor Jerofejev, Akunin, Sorokin).
23. Próza prvních desetiletí 21. století – charakteristika a hlavní představitelé (Šiškin, Saňnikov, Prilepin, Ulickaja, Vodolazkin a další).

II. Základy literárněvědná teorie

24. Literárněvědné metody – základní pojmy, osobnosti, směry.
25. Periodizace literatury – umělecká období a směry, pojmy, typické žánry a formy.
26. Versologie a básnická pojmenování – metrum, rým, figury, tropy.
27. Literární genologie a literární komparatistika – základní pojmy.
28. Obecné otázky literatury – co je to literatura, funkce literatury, literární druhy.

III. Současné Rusko

29. Administrativní a politické uspořádání Ruské federace.
30. Demografická, národnostní, jazyková, náboženská a hospodářská charakteristika Ruské federace.